

"ותן חלקנו בתורתך"

"ותן חלקנו בתורתך"
סדרת שיעורים על
מעלת התורה ומצות לימודה

ענין חלקנו בתורה - חלק 2

ואמר לה לשלל זולתו לא מלאך ולא שרף
יזכה לזה, גם ירמו במאמר בכל הטוב
אל התורה כאומרים ז"ל (ברכות ה.) ואין טוב
אלא תורה, שאם היו בני אדם מרזישין
במתיקות וערבות טוב התורה היו משפגעים
ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא
עולם כסף וזהב למאמה פי התורה כוללת כל
הטובות שבעולם:

ענין חלקנו בתורה

הענג והשמחה

ענג והשמחה, הם דברים מוכרחים להיות מתלוים אל כל עסק רוחני, רק
שיתענג האדם וישמח במעשה הטוב והישר, או יהיה חרוץ לעשותם בתכלית
שלמותם ולהוסיף עליהם מדי יום ביומו; רק אז יהיה חל רוח השכינה וזיו
בורה על האדם, כי עז וחדוה במקומו, ויעזר לו להיות נעטר בחוט של
זן וחסד, שימצאו מעשיו ופעולותיו ג"כ חן בעיני כל הבריות, ויצאו גם הם
כדרכיו, ותרבה הברכה והטובה בעולם. רק כשיש ענג ושמחה פנימית בלב
אצורפים למעשה הטוב והצדק, או הם מתבססים באדם להיות קבוע בדרכי האל
הטוב ב"ה, וממקור נפשו ימצא מים חיים נוזלים להשכילו ולהדריכו בארחות
חיים. כל פעולות רגשות ומחשבות הנעשות מצד הכרח ומועקה, בין שתהיה
המועקה חמרית או רוחנית אינם בתכלית שלמותם, והם אינם באים כ"אם
כדי להעמיד את האדם על המצב המוסרי הנכון, שיהיה בו שמח ומתענג
בעשות הטוב, ובהנורו מן הרע והכעור תגל נפשו וישמח כבודו.

על שדי הפעולות יתגלה האור הגדול הזה של חדות אל ושבע שמחות,
בתקופה יותר מאוחרת, בין בחיי הכלל בין בחיי הפרט, אבל התקופה המכשרת
את הענג והשמחה, לבא אל חוג הפעולות, להויל עליו טללי ששון ואור
וגילה פנימית, היא תקופת הלמוד בשלשת מערכותיה, הדבור, השנוה, ההגיון,
שהם הגירסא, ההבנה, החדושה, שאינם יכולים להתברך כראוי, להביא את
אורם יפה בנפש האדם פנימה ולעטרהו עז והדר גם מחוצה לו, כ"אם
כשיצורף עמם הענג והשמחה, שרק אז "ידבר במ לשמם". רק למוד
התורה לשמה וזה התעלסות באהבתה תביא את כל התוצאות הטובות הבאות
מאורה של תורה.
המוון החמרי, גם הוא מצורף הוא בהשלמת פעולותיו, עם הטעם הטוב,
הריח העדין וצהלת הנפש המכשיר את כח החיים להתרחב ולהתעלה. וקל-
וחומר הדברים במוון הרוחני, מוון הנפש המשכלת, החושבת, המצירת ומרגשת,
שהענג הרוחני, והשמחה השוקטה הפנימית, היא עצם יסוד חיה.

לשמירת הטעם הטוב, וההרוחה הנפשית של האדם ביחס למוונו הגופני,
הוכנו בעולם, מחדש המשביע לכל חי רצון ב"ה, מיני מזון רבים ושונים,
שיכולים להתחלף לפי כל אחד ואחד, לפי מצבו, טעמו, ולפי זמנו, ולפי
תקופת היום והשעה, ולפי פרקי השנה ומשך החיים, וההתרחבות של הבחירה
היא מתאמת אל הנטייה הפנימית, בבע"ח הטבעיים בתכלית שלמותם, ובאדם
רק אם הוא בריא בגופו ונפשו כראוי לו. המוון הרוחני יש לו ג"כ זה הכלל,
לעולם ילמד אדם תורה במקום שלבו חפץ, שנאמר כ"אם בתורת ד' חפצו".
על-כן מוכרח הדבר שכל הככר הגדול של הרחבתה של תורה יהיה נגול
לפנינו בכל רחבו, בכל מקצועותיו השונים והמרויבים, למען נוכל להיות
מוכנים לכוון את הזמן והנטייה לפי החפץ הפנימי לרוות צמאוננו בערך המכוון
בנטייתנו פנימה. כדי שלא לבד הידיעה והתועלת נקבל בלמודנו, כ"אם גם
שפע הברכה החיים והשלום, של הענג והשמחה הפנימית, שהם ירחיבו צעדינו
וינשאו את רוחנו, ברום עוה של תורה, שרק מרב כל נוכל בטח לעבוד את
ד' בשמחה ובטוב לבב.

הענג והשמחה, שבתחילה ימצא לנו בתורה, יופיע לנו ברב נגה, עד אשר
תבא חכמה בלבנו ודעת לנפשנו ינעם, וגם על חלקת המעשה, היותר רחוקה
מאותה האורה הרחבה המצויה ברחבי נאות השכל והמחשבה המתרחבת, גם
עליה תופיע נהרה, ושמחה של מצוה תעטרנו תמיד, עד שנוכל להגלות על
ככר החיים והפעולה בתור פועלים מלאי צהלה, משוקי טל חיים ומכריעים
לטובה, לרוממות ועילוי בעין טובה, המאירה את החיים הנדכאים במחשכי
ארץ, ומעין עולם הבא יופיע לנו בעולם הזה עד שהכל יכירו וידעו שכל
הדבק בתורה טל תורה מחייהו, שנאמר "כי טל אורות טלך, וארץ רפאים תפיל".

ענין חלקנו בתורה - חלק 2

6

טו. ר"א ור"א הו קא קטרין לי גנא לר"א, א"ל אדהכי והכי
איזיל ואשמע מלחא דבי מדרשא ואימא לכו כו, א"ל אלו
באנו אלא לשמוע דבר זה דיינו. מדברי השלמים הללו למדנו
ארחות צדק בשני ענינים: האחד, שגם כהיות האדם טרוד
בשמחת לבו, ראוי שישים פניו אל התורה, ואף איזה דבר קטן
שיעלה במצוות ידיעתו יחשב לאושר רב. וזה למדנו מתשוקת
ר"א לשמע איזה דבר וגם להגיד להם. וממה שאמרו אלמלא לא
באנו כ"א לשמע דבר זה דיינו, למדנו שראוי לאדם גם כהיותו
עסוק באיזה דבר טוב והגון ומצוה רבה, לכל ישכח מלבו יקרת
ערך יתר הדברים היקרים שכעת אין לו עסק בהם, וידע לחבבם,
שגם כהיותם עסוקים בדבר מצוה דגמ"ח והכנת מצוה דשמחת
חופה, הביעו שמחתם על דבר חדש מן התורה. וזה בא מלב רחב
המלא אהבת ד' ותורתו. להוציא מדעת קטני בני"א, שבהיותם
עסוקים באיזה דבר טוב ומצוה, יאמרו בדעתם כי העסק בדבר
אחר, וזולת מה שהם עסוקים בו, אין בו חפץ, ולא יכירו ערך כל
הטוב המשתרע על מרחב אין קץ, כי רחבה מצותך מאד!

ענין חלקנו בתורה

קללו של דבר! שלשה הם יסודות עבודת האלוה על פי תורתנו:
ה' ירא' וה' אהבה' וה' שמחה' - התקרב אל אלוהיך בכל אמת מאלהו
ואכו, ככונעתך בימי ה' תענית' לא תקרב אל האלוה יותר מאשר
בשמחתך ב' שבתות ימים טובים', אם שמחתך זו באה מתוך מחשבה
וכונה, - כי כשם שה' תתנונים' צריכים מחשבה וכונה, כך גם השמחה
בדבר האלוה ובמצותו צריכה מחשבה וכונה, למען תשמח במצוה עצמה
מתוך אהבתך למצוה עליה ותפיר מה מאד היטיב לה בה, - וכאלו
באת לביתו כקרוא אל שלחננו ומנעמיו, ותן שבח על כך בפיה ובלבך;
ואם תעלה עליוותך במצוות אל מדרגת הזמר והרקוד, יהי לה גם אלה
עבודת האלהים, ואף על ידם תדבק בענין האלוהי. אך גם דברים
אלה לא מסרתם תורתנו בידי איש ואיש, כי אם קבעה שיעור כלם, -
פי אין זה ביכלת האדם לתקן תקנות לכל אחד מנפשות הנוף והנוף
כראוי לו, ולקבע שיעור המנוחה והעבודה הראוי לו, וכן לקבע שיעור
מה שמוציא הארץ בתנובתה עד שתזקק לשבתה ב' שמיטה' ויובל' ועד
ש' פרישו ממנה את ה' מעשר' וכדומה, - על כן קבע האלוה עצמו שבתת
השבת ושבתת המועדים ושבתת הארץ.

ענין חלקנו בתורה

עבדו את ד' בשמחה, באו לפניו ברננה. השמחה הפנימית, כשהיא מתגברת ועולה
בנשמה, היא מעוררת את כוחות החיים ממקורם. להיות מלאים נורה בתוספת
ברכה ושפעת קדושה. אבל כדי שיגיע האדם למדרגה זו של שמחה, הראויה לעבודת
ד' השלמה, צריך הוא לעורר את כוחות הנפש ע"י השפעתן של פעולות חזוניות,
שמהן היא ג"כ הרננה. הרמת הקול בתנועה המקבילה לשמחה, שהיא מוקדמת בזמן,
אבל מאוחרת במעלה לעצם העבודה, שהיא צריכה להיות כבר בשמחה עצמית,
שהיא משפיעה כבר על אחרים התעוררות נפשית, והיא אינה צריכה להתפעל
מעניינים אחרים וזלת מקורה העצמי. עבדו את ד' בשמחה, באו לפניו ברננה.

אלה ראיה ח"ט

כל תשובה שהיא שלמה, מְכַרְחַת היא לפעל שְׁמִי פְעֻלוֹת נְגִידוֹתַי עַל
הַנְּפֶשׁ: מִצַּד אֶחָד הַרְדָּה רְגוֹן עַל הַתְּסָא וְהִרְעֵ שְׁבָחוֹכוֹ, וְיַמְדֵּךְ הַשְּׁנִי
בְּחֻן וְשִׂמְחָה עַל הַטּוֹב, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לוֹ שְׂלֵא יִמְצָא הָאָדָם בְּחוֹכוֹ אִיזָה
הַלֵּק מִמֶּנּוּ. וְאֶפְלוֹ אִם לְפַעְמִים הַתְּשָׁבוֹן שְׁלוֹ הוּא כֵּף מְעָרְפֵל אֶצְלוֹ,
עַד שְׂאֵינוֹ מוֹצֵא בְּחוֹכוֹ מֵאִמָּה מִן הַטּוֹב - הֲלֵא אֲנִי, מֵהַתְּהַרְדָּה וְהִרְגוֹן
הֵם מְקִיפִים אוֹתוֹ מִצַּד הַפְּרֵת הַתְּסָא וְהִרְעֵ שְׁבָחוֹכוֹ - הֲלֵא גַם זֶה עֲצָמוֹ
הָרִי יֵשׁ בּוֹ טוֹב גְּדוֹל; וְצָרִיף הוּא מְיָד לְהִיּוֹת שְׂמֵחַ, בּוֹשֵׁחַ וְנִמְלֵא עוֹ
וְעֲצָמָה, גַּם עַל הַטּוֹב הַזֶּה, עַד שְׂקִימְצָא אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד, גַּם בְּחוֹף הַדְּכִוִּי
הַיֹּתֵר גְּדוֹל שֶׁל רְגֵשֵׁי הַתְּשָׁבוּהָ, מְלֵא רוּחַ חַיִּים וְחִמּוּשׁ בְּיָסוּד הַמְּפַעֵל
וְהַמְּעַשֶׂה וְשִׂמְחַת הַחַיִּים וְהַכְּנֵת בְּרַחֲמֵם.

אברהם, פינקל, סו, 30

"עבודת ד' בשמחה. שמחה שמתגלה במצוה? השמחה היא שייכות נפשית. הארי'
הקדוש אמר שהוא השיג את כל מדרגותיו מתוך שעבד את ד' בשמחה.
בירושלמי מוסבר ששמחת בית-השואבה נקראת כן, כי 'משם שואבים רוח
הקדוש'. השראת השכינה, המדרגה העליונה של רוח-הקדוש, מופיעה מתוך
שמחה בדי'. 'שמח לב מבקשי ד'". שני דברים נאמרו בענין מבקשי ד': 'ישמח
לב מבקשי ד', 'ומבקשי ד' יבינו כל'. ב'אגרות' מוזכר בקשר לנשיאת כפים,
שמהות המצוה היא השמחה".

מתוך שיחת רבינו

"נהייתי משמחת מצוה שלך בנשיאת-כפים, שכאמת היסוד הפנימי של המצוה
היא שמחתה, שבה מאיר אור קדושת האמונה החבויה במעמקי הנשמה, המודאת
לאדם שהעושר של מצות-ד' הוא נעלה ונשגב מכל סגולות-מלכים ואוצרות-
אדירים..."

באותה מידה, כמתגלה כוחה כל לומדי תורה, מתגלה סימן של גבורה,
כל כדושה וסתר, של דבוקה נפשית בחורה. הסימן הזה, הוא מגלה, והוא
גם כסוד את הבריאות הנפשית הזאת, ואת התמיכה של אמינות הדבקות
בחורה, זה מגלה את הסייעתא דשמיא בצלילות הדעת, בטוניות קשות
ועבוקה בראשונים ואחרונים, ככריס יבוכה כאנו נגישים אליה כעת, בסוגית
עזה דוחה לא תעשה, שיש בה עמקות גדולה מאוד, של כירורי פניכות
דברים, ומה, הפצת אור לכל מיני פניכות דברים והתגבשות, שאחד נוחה
פני השני.

השמחה נפגשת עם צלילות הדעת והשכל, והנהנה הגדולה עבודת-ה'
כשפחה. היא המדרגה היותר גדולה, ועכשיו, זה הזמן להתמלא בסכחה של
תורה, עכשיו היריד הגדול של הכפחה, ומתוך זה, ונכים לצלילות הדעת,
ל"תורת ה' חמימה מסיבת נפש".

צריך לזכור, שעכשיו הזמן למלא את הנפש בשמחה. "עבדו את ה' ביראה",
ו"עבדו את ה' בשמחה". ביטוי מיוחד לשתי המדרגות. בחנא דבי אליהו:
"ראיתי מתוך סימחתי, ושיכחתי מתוך יראתי". דוד הפלך, היה בעל יראה
וסמחה, ובאמת, סניחה ביחד, הא בהא, תליא.

אברהם, פינקל, סו, 30

8

5

9

5

10

11

14

10

12

13

"... בדברים האלהיים, בחורה ובמצוות, האור הנשגב בהם אצור ונגנת, חבוי
וטמון, בצורה של חיים אדירים, שרק קיים וניצוצות יוצאים מהם ללב העוסק
בגלוי, וזיום המתגלה תלוי הוא באופיו האיכותי, לפי מדת רוחו וטהרתו של כל
אחד. אבל ההשתגבות הנשמחית אינה קשורה בהמדה הגלויה שבשיגוב האלהי
שבמצוה וחורה, אלא העצמיות משתבבת בפנימיות מהותה לפי אותה המדה
הנאצלת, שהנשגב העצמי שורה באורו כנושא הקדוש ההוא של אור התורה
והמצוה.
על כן אין קץ ותכלית לאושר הנשגב של עוסקי תורה ומצוות, ואין גבול
לנעימות ששון הקדוש, השרייה ברוח הפנימי של כל המתחבר לקדוש. וזו זה
של שמחת המצוות והעבודה האלהית, הוא המנשא את נשמת העולם לתעודתה,
ישמחו השמים ותגל הארץ".

אברהם, פינקל, סו, 30

ביסוד הכל צריכה לבוא ההקפדה הפלילית של בְּחֻן הַתְּשָׁבוּהָ, וְעַם
הַשְּׂלֵחָה וְשִׂמְחַת עַל שְׂאֵרֵיכָה לְהִיּוֹת מְתַלַּבֶּשֶׁת הַנְּפֶשׁ שֶׁל כָּל אִישׁ אֲשֶׁר
אוֹר הַתְּשָׁבוּהָ מְאִיר בְּנִשְׁמָתוֹ, וְלִכְתֵּן עִם זֶה לְבָאֵר אֵיךְ שִׂמְחַת אֲמַת
זאת וְעַם זֶה קָדֵשׁ זֶה אֵינּוּ מִפְּרִי יְהוָה, וְלִלְלוֹת וְאֵינּוּ מִעֲרֵב כְּחוֹט
הַשְּׂעָרָה מִכָּל הַתְּעוֹרָרוֹת הַנְּפִשִׁית, הַנְּקָצִית בְּנְפֶשׁ מִיְּצִירִים
שֶׁל יְהוָה מֵאִתָּה; אֲדַרְבָּה, עוֹד הוּא מְרַבֵּה אֶת הַכֹּחַ הַמְּצִיחִי שֶׁל
הַיְּהוּדִים וְהַיְּרֵוֹת הַנְּשִׁמְחִית.

אברהם, פינקל, סו, 30